

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียด ตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

5.1.1.1 ด้านหลักความพอประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ($\bar{X} = 4.06$) นักเรียนอยากเปลี่ยนของใช้ใหม่ตามโฆษณาในโทรทัศน์ ($\bar{X} = 3.89$) และนักเรียนพูดขอโทษเมื่อทำให้เพื่อนเจ็บตัวหรือเสียหาย ($\bar{X} = 3.67$) ระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ นักเรียนตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อ แม่วางงานนั้นจะยากลำบาก ($\bar{X} = 3.39$) นักเรียนพูดจากับผู้ใหญ่และเพื่อนด้วยถ้อยคำที่รัดกุม ไม่นอกเรื่อง ($\bar{X} = 3.15$) นักเรียนใช้จ่ายในเรื่องส่วนตัวเท่าที่จำเป็นจริง ๆ ($\bar{X} = 3.09$) นักเรียนใช้ปากกาจนใกล้จะหมดหมึกแล้วจึงซื้อด้ามใหม่ ($\bar{X} = 2.97$) นักเรียนช่วยดูแลโต๊ะ เก้าอี้ ของโรงเรียนไม่ให้เสียหาย ($\bar{X} = 2.91$) และนักเรียนมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ($\bar{X} = 2.66$)

5.1.1.2 ด้านหลักความมีเหตุผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ นักเรียนแยกแยะสิ่งที่ดีกับสิ่งที่ไม่ดีได้ ($\bar{X} = 3.54$) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.51$) และปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนแยกแยะสิ่งที่ดีกับสิ่งที่ไม่ดีได้ ($\bar{X} = 3.54$) และนักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.51$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ นักเรียนจะไม่

ล้อเลียนจุดด้อยของเพื่อนเด็ดยา ($\bar{X} = 3.46$) นักเรียนนึกถึงประโยชน์และโทษก่อนกระทำ ($\bar{X} = 3.45$) นักเรียนศึกษาเรียนรู้ข้อมูลรอบด้านก่อนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.38$) นักเรียนศึกษาเรียนรู้ข้อมูลรอบด้านก่อนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.38$) นักเรียนยอมรับข้อแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ($\bar{X} = 3.37$) นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.35$) และนักเรียนเลือกวิธีแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ

5.1.1.3 ด้านหลักความมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ นักเรียนอาบน้ำทุกครั้งก่อนมาโรงเรียน ($\bar{X} = 3.94$) นักเรียนมีครอบครัวที่อบอุ่น ($\bar{X} = 3.88$) นักเรียนใส่เสื้อผ้าสะอาดทุกวัน ($\bar{X} = 3.87$) นักเรียนออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.60$) นักเรียนมีความระมัดระวังในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.60$) ระดับปานกลาง 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ($\bar{X} = 3.43$) นักเรียนพูดจาไพเราะอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.38$) นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลได้ ($\bar{X} = 3.36$) นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.34$) และนักเรียนเลือกบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ

5.1.1.4 ด้านหลักการเงื่อนไขความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ นักเรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ($\bar{X} = 3.64$) และนักเรียนมีการศึกษาเรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.55$) อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ นักเรียนมีความรู้รอบตัวที่ดี ($\bar{X} = 3.42$) นักเรียนสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ๆตลอดเวลา ($\bar{X} = 3.36$) นักเรียนกล้าซักถามเมื่อมีข้อสงสัย ($\bar{X} = 3.30$) นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.29$) นักเรียนจดบันทึกเป็นองค์ความรู้ ($\bar{X} = 3.00$) และนักเรียนอ่านหนังสือเป็นประจำทุกวัน ($\bar{X} = 2.72$) ตามลำดับ

5.1.1.5 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนไม่ลักขโมยของผู้อื่นถึงแม้ว่าเราอยากได้เพียงใดก็ตาม ($\bar{X} = 3.99$) นักเรียนกล้ายอมรับในสิ่งที่ตนทำผิด ($\bar{X} = 3.86$) และนักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมีความอดทนอดกลั้น ($\bar{X} = 3.50$) นักเรียนไม่หยิ่งของเพื่อนโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต ($\bar{X} = 3.46$) นักเรียนยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมได้ ($\bar{X} = 3.38$) และนักเรียนมาส่งงานครูครบทุกชิ้นและตรงเวลา ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ

5.1.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามจำแนกตาม ระดับชั้นของนักเรียน อาชีพผู้ปกครอง และรายได้ผู้ปกครอง พบว่า

5.1.2.1 นักเรียนระดับชั้นต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

5.1.2.2 อาชีพผู้ปกครองที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า ระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนด้านหลักความมีเหตุผล กับด้านหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.3 รายได้ผู้ปกครองที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า ระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง จำแนกตาม รายได้ของผู้ปกครองนักเรียนด้านหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี กับด้านเงื่อนไขคุณธรรม ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 การอภิปรายผล

5.2.1 การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่านักเรียนปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมาได้แก่ด้านหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X} = 3.54$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.41$) ด้านเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 3.29$) และด้านหลักความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.31$) เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก อาชีพผู้ปกครองและรายได้ผู้ปกครองที่แตกต่างกันส่งผลต่อการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน สอดคล้องกับ ภักดี เอื้อราษฎร์ (2555, น. 210) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับมาก

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความสุจริตอยู่ในระดับมาก ความอดทนอยู่ในระดับมาก ความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย คือ ความพอประมาณอยู่ในระดับปานกลาง

5.2.2 การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามจำแนกตาม ระดับชั้นของนักเรียน อาชีพผู้ปกครอง และรายได้ผู้ปกครอง พบว่า

5.2.2.1 นักเรียนระดับชั้นต่างกัน มี ระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่พบว่าระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ ระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนระดับชั้นต่างกันได้รับการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเท่า ๆ กัน สอดคล้องกับ พระมหาอาจารย์พงษ์ คำตัน (2554, น. 109) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ที่มีระดับชั้นต่างกัน ปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

5.2.2.2 อาชีพผู้ปกครองที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่พบว่า อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนด้านหลักความมีเหตุผล กับด้านหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก อาชีพผู้ปกครองที่ต่างกันทำให้มีเวลาในสั่งสอนหรือการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ปรีศนา โลมากุล และชนิสรา แก้วสุวรรณ (2558, น. 1-6) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่แตกต่างกัน

5.2.2.3 รายได้ผู้ปกครองที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่พบว่า ระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเมือง จำแนกตาม รายได้ของผู้ปกครองนักเรียนด้านหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี (X3) กับด้านเงื่อนไขคุณธรรม (X5) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก รายได้ผู้ปกครองที่ต่างกัน ทำให้มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ศราวณี พึ่งผู้นำ (2560, น. 1-15) ได้ศึกษา ความรู้ความเข้าใจและการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 ที่มีรายได้ 3,000-5,000 บาทต่อเดือน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และมีความเข้าใจและการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้รับการบริการด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา อาหารกลางวันที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ให้แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ

5.3.1.2 ควรมีการวางแผน การสร้างเครื่องมือวัดผล และมีการติดตามการการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง